

Projektiranje kolekcije ženskih plesnih kostima prema pravilima struke

Roko, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:022292>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet

**PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ŽENSKIH PLESNIH KOSTIMA PREMA
PRAVILIMA STRUKE**

Završni rad

ANA ROKO

Zagreb, rujan 2021

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

**PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ŽENSKIH PLESNIH KOSTIMA PREMA
PRAVILIMA STRUKE**

Završni rad

Mentorica: Izv.prof.dr.sc. Irena Šabarić

Studentica: Ana Roko

Zagreb, rujan 2021.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
Department of textile and clothing design

FINAL THESIS

Designing a collection of women's dance costumes in line with the rules of the profession

Mentor: assoc prof. Irena Šabarić

Student: Ana Roko

Zagreb, September 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 36

Broj slika: 27

Broj likovnih ostvarenja: 10

Broj literaturnih izvora: 20

Članovi povjerenstva:

1. Dr.sc. Daniel Domović
2. Izv.prof.dr.sc. Irena Šabarić
3. Doc.dr.sc. Blaženka Brlobašić Šajatović
4. Doc.art. Josipa Štefanec

Neposredna voditeljica: Franka Karin

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la diplomski/završni rad pod naslovom:

**PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ŽENSKIH PLESNIH KOSTIMA PREMA PRAVILIMA
STRUKE**

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

(ime i prezime studenta)

(potpis)

Zagreb, rujan 2020.

SAŽETAK

U ovom radu približit će se značaj plesa kao umjetnost pokreta. Plesna umjetnost smatra se praisvorom svih umjetnosti i seže od samih početaka čovječanstva. Stoga će u prvom dijelu rada naglasak biti na različitim definicijama plesa te njegovim razvojem kroz vrijeme. Također će se proučiti začetci baleta, valcera, salse, hip-hopa te naposljetku suvremenog plesa. Osim toga, otkriva se socijalni, kulturni, ekonomski, politički i povijesni utjecaj na njegove forme te razvoj istih. U drugom, eksperimentalnom dijelu rada oblikovat će se kolekcija sintezom pet odabranih plesnih stilova. Formirat će se jedinstvena kolekcija ženskih plesnih kostima određenom idejom, paletom boja, motiva i materijala.

KLJUČNE RIJEČI: *umjetnost, pokret, ples, kostim, stil, funkcija*

SUMMARY

In this thesis the emphasis will be on the meaning of dance as an art form of movement. Dance art is considered to be the prime source of all arts and it goes back to the beginning of mankind. In the first part of the thesis the emphasis will be on different definitions of the dance and its development over time. The beginnings of ballet, waltz, salsa, hip hop and modern dance will also be considered. Social, cultural, economical and political influence on dancing can also be discovered which leads to specific dances to be developed even further. This thesis will form a unique collection of women's dance costumes designed by a palette of colors, motifs and materials.

KEY WORDS: *art, movement, dance, costume, style, function*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PLES.....	2
2.1 Ples kao umjetnost.....	2
2.2. Osvrt na povijest plesa	2
3. PLESNI STILOVI.....	5
3.1. Balet.....	5
3.2 Valcer	7
3.3 Salsa	8
3.4 Hip- hop.....	10
3.5 Suvremeni ples	11
4. FUNKCIJE PLESNIH KOSTIMA	14
5. Razgovor s kostimografkinjom.....	17
5.1 Renata Sekulović.....	17
6. EKSPERIMENTALNI DIO	19
6.1. Kroki i Skice	19
6.2. Naziv kolekcije: „Express the touch“ – „Izrazi dodir“.....	21
6.3. Odabrani modeli	23
6.4. Realizacija baletnog kostima	28
7. ZAKLJUČAK	33
8. LITERATURA.....	34

1.UVOD

Postoji znatan broj raznih plesnih stilova. Svaki ples sadrži određenu formu, pravila i obilježja. Pojedini plesači se bave odabranom vrstom plesa dok neki kombiniraju različite stilove. Neovisno o obliku plesnog izražaja; svaki plesač uživa u toj umjetnosti pokreta svjesno ili nesvjesno prenoseći određene ljudske emocije bez obzira na razinu plesačeve tehnike. Kao i u svakodnevnom životu ne samo govorom već raznim pokretima tijela i ekspresijama lica prenosimo znakove. Upravo to je ono što povezuje svaku vrstu plesa. Snaga pokreta koji prenosi poruke kroz emocije.

Kada se kostimografi bave plesnim kostimima obično se fokusiraju na određeni stil plesa, temu scenarija, uloge i njihove karaktere. Ideja ovog završnog rada je osvijestiti prisutnost plesa u čovjekovom životu kroz njegovu definiciju i kratak povijesni osvrt. Zatim proučavanje odabranih plesnih stilova kao i ljudske figure u pokretu kroz tehniku kroki crteža. Naposljetku će se, kroz skice, razviti kolekcija plesnih kostima koja se sastoji od različitih plesnih stilova povezanih u jednu cjelinu. Svaki kostim će predstavljati određeni plesni stil slijedeći njegova pravila i funkcije. Povezat će se samom idejom, motivima i bojama. Jedan kostim će biti baletni, drugi u stilu uličnog plesa, treći latino, četvrti kostim će biti za valcer te posljednji u stilu suvremenog plesa.

Prvenstvena motivacija ovog završnog rada je moje dugogodišnje iskustvo u raznim područjima plesa kao i potraga za što idealnijim rješenjima u pogledu samih kostima. Stoga sam se u radu koristila saznanjima stečenim kroz vlastita iskustva kao i metodom intervjua.

2. PLES

2.1 Ples kao umjetnost

Ovo poglavlje o plesu kao umjetnosti pokreta započela bih s mislima tzv. „majke modernog plesa“ koja je snažno utjecala na način promišljanja o suvremenom plesu danas:

„Sada ću vam otkriti nešto iskreno, potpuno čistu misao. Ona je uvijek u mom srcu, cvjeta u svakom mom koraku. Ples je ljubav, jedina ljubav, ona sama i to je dovoljno. Ja zatim zaljubljeno plešem: na poeziju, na glazbu, ali sada više ne želim plesati na ništa osim na ritam svoje duše.“ Isadora Duncan [1]

Postoje razne definicije plesa oblikovane od strane raznih autora. Ples se često smatra praizvorom svih ostalih umjetnosti. U knjizi „Plesovi“ definiran je kao način stvaralačke aktivnosti čovjeka temeljen na estetskom doživljaju i životnom iskustvu stvaraoca [2]. Ples kao umjetnost harmonična pokreta tijela u ritmičkom slijedu također je jedan oblik neverbalnog izražavanja i komunikacije. Kao takav, u društveno – kulturnom okružju može imati različita simbolička značenja [3]. Ples se često veže uz mnoge povijesne, političke i ekonomske događaje kao i religijske pokrete. Prema vrsti i načinu plesa može se povezati s određenom društvenom skupinom i povijesnim periodom. Upravo iz tog razloga se često naziva ogledalom društva. Nijemi je prijenos poruka bez obzira gdje se izvodi i od strane koga. Ova vrsta umjetnosti je jednaka sintezi mnogih elemenata. Unutrašnja energija koju pokreću osjećaji i ritam manifestira se kroz pokret ljudskog tijela koje se pronalazi u određenom prostoru i vremenu [4].

2.2. Osvrt na povijest plesa

Još od prapovijesti ljudi su osjećali ritam koji je prisutan u živim bićima i svemu što nas okružuje. Kroz njega su pokretom i gestama prenosili poruke jedni drugima kao i nadnaravnim bićima u koje su vjerovali. To se može saznati iz prvih zapisa na zidovima pećina koje su obilježavali pripadnici primitivnih zajednica. Iz toga se da iščitati da su se

ljudi već tada služili plesom kao sredstvom kroz kojeg su mogli prikazati dio svog unutrašnjeg stanja. Ples je bio sastavni dio svakog člana zajednice i koristio se u svakodnevnim ritualima. Pomoću plesa ljudi su slavili život i smrt. Oponašali su odlazak u lov, borbu za plijenom, obrađivanje zemlje i mnoge druge motive koji su bili sastavni dio njihovog života. Plesnim okretom su se također služili u ratničke i magijsko- religiozne svrhe. Na taj način se poticao borbeni duh i moral članova zajednice [2]. Kroz vrijeme, kako se mijenjao način života ljudi, tako se razvijao i ples poprimajući nove oblike.

Kroz stari vijek, dolaskom novog društvenog poretka, u plesu se vide jasne razlike između starih civilizacija. Ono što ih ipak povezuje i poprima oblike iz prošlosti su obredni i ratnički plesovi. Svaki narod je imao različite bogove kojima je plesao u čast. Također se razvija i zabavni ples koji se izvodi od strane jednog ili više plesača uz pratnju glazbe te instrumenata kao što su harfa, lira i bubnjevi. U Grčkoj se razvija preteča kazališta na način da čuveni ples „Kora“ ljudima predstavlja novu dimenziju- scenu. Pojavljuju se i profesionalne plesačice. U Indiji su plesačice harema bile Bajadere, a u Japanu su poznate plesačice Gejše [2].

U srednjem vijeku, potaknut razvojem svjetovne glazbe, ples iz svrhe da zabavi društvo prelazi u prikazivačko izvođenje. Nadalje, plesni koraci poprimaju jasnije forme i stiliziraniji su [5]. U plemićkom društvu se popularizira ples na dvoru uz profesionalne učitelje plesa. Plesači su lagano koračali kružno ili u nizu. Nastaju i prvi društveni plesovi „branle“ i „farandole“. Pojavljuje se i način plesa „estampa“ gdje jedan plesač pleše u pratnji dvije plesačice [6]. Stanovništvo gradova organizira plesne zabave na otvorenim javnim mjestima za široku građansku publiku dok se u seoskim predjelima razvijaju narodni plesovi-folklori [2].

U razdoblju renesanse ples se počinje doživljavati kao vrsta umjetnosti. Formiraju se određena pravila i cijeni se sveukupni vizualni izgled. Također, postoji i bogati repertoar koreografija osmišljenih kroz profinjenu tehniku, a nastaju i prvi začetci baleta. Ples postaje sastavnim dijelom obrazovanja kao i ostale prije prihvaćene discipline [4].

Dolaskom baroknog razdoblja kojeg karakteriziraju pastelne boje kao i velika kićenost postaju popularni razni plesovi kao što su : pavana, volta, menuet, svita, sarabanda, flamenko, poloneza te još mnogi drugi [4]. Ono što je važno za istaknuti je osnivanje Plesne akademije 1661. godine na dvoru kralja Louisa XIV. utemeljene na baletu. Često se kaže da je kralj Louis začetnik baleta jer je postavio određene temelje i osigurao njegov opstanak [7].

Najpopularniji postaju plesovi u velikim plesnim dvoranama s točno osmišljenim koreografijama.

Razdoblje realizma, kao što to možemo iščitati iz samog naziva, opisuje realističan i objektivan pristup, naročito u književnosti, gdje pisci nastoje realno prikazati događaje te odnose ljudi prema samome sebi, prirodi i društvu. Čovjek ponovno koristi elemente antike i renesanse u kojima odišu umjerene emocije i jasni oblici. Francuski vojnici prenose ples zvan- alemanda koji je sličan valceru. Ples gavota se ubrzava, a značajni su poljski ples poloneza, galopimazurka [2].

Nadalje, za vrijeme romantizma specifično je slobodnije izražavanje emocija kao i doživljavanje čovjeka kao individualca koji pomoću umjetnosti može pridonijeti svijetu. Na svome vrhuncu je ples valcer. U plesnim dvoranama se često plešu: poloneza, galop, polka, tarantela i mazurka dok se balet počeo razvijati u novim smjerovima.

Na početku 20tog st. postoje mnoge promjene i inovacije u plesnim stilovima potaknute istraživanjima slobodnije tehnike pokreta. Pojavljuju se značajni plesači koji se suprotstavljaju strogim baletnim pravilima. Na taj način se razvija moderni ples. Karakteriziraju ga slobodniji pokreti potaknuti glazbom kao i kostimi koji na nijedan način ne ograničavaju slobodu plesačevog tijela.

Kroz 20 st. iz Amerike dolaze potpuno novi plesovi, a to su: two step, onestep, regitime, boston, foxtrot i mnogi drugi. U Parizu se pojavljuje iznimno strastven i karakteran ples- argentinski tango. Dvadesete godine prošlog stoljeća karakterizira blues, charleston i jazz- ples popraćen glazbom u istom štihi s glavnim instrumentom- saksofonom. Poznati postaju i latino- američki plesovi: mambo, bolero, rumba, salsa.. Iz New Orleansa u Europu stižu ragtime, swing, boogie-woogie. Formiraju se i energični plesovi kao što su rock & roll i cha-cha-cha. Osamdesete godine su poznate po otvaranju disco klubova kao i nastanak uličnih plesova od kojih su breakdance i hip-hop najpoznatiji [2].

3. PLESNI STILOVI

3.1. Balet

Naziv balet potječe od talijanske riječi balletto. Ono označava plesne predstave koje su u doba renesanse koreografirali učitelji plesa za određene prigode. Pojam baleta se najprije referirao na koreografsku kazališnu formu te na oblik plesne predstave koja sadrži određenu radnju. Danas kada kažemo balet uglavnom mislimo na način i stil plesanja. Često se za balet kao sinonim koristi naziv klasični ples. U većini slučajeva se za sadržaj baletne predstave koristi djelo iz klasične književnosti ili se za njega posebno piše scenarij. Također postoje i predstave koje stvaraju plesnu kompoziciju bez narativne radnje, u knjizi Baletna klasika, autor Darko Brkljačić ih naziva apstraktnim baletima. Prisutne su razne varijante baleta od kojih se najčešće koriste: klasični, bijeli, neoklasični, dramski, karakterni, moderni i suvremeni [5]. U 16. stoljeću balet je popularizirala francuska kraljica Katarina Medici. Pozvala je mnoge glazbenike i plesače da prisustvuju dvorskim svečanostima. Vodi se kao organizatorica prvog baleta „Ballet Comique de la Reine“ [8]. U 17. stoljeću kralj Luis XIV otvara prvu kraljevsku plesnu akademiju. Iako je balet porijeklom iz Italije, baletna terminologija je uglavnom na francuskom jeziku. Razlog tome je popularnost francuskog jezika te njihova želja za dominacijom u 17. stoljeću. Balet se smatrao prestižnim plesom te se počeo širiti Europom većinom na kraljevskim dvorovima. Nadalje, 1738. godine, u Rusiji se osniva druga baletna akademija na svijetu. Italija i Francuska su dominirale baletnim majstorima, koreografima i plesačima zatim Rusija i Austrija te još mnoge Europske države. Razvili su se razni stilovi i metode učenja baletne tehnike. Svaka škola je karakteristična po svom načinu rada od kojih su najpoznatije: metoda A. Vaganove u Rusiji, talijanski stil Carla Blasisa i Enrica Cecchettija te Danska i Engleska škola kraljevske akademije. Značajan je i američki stil Georga Balanchina [5].

Baletni treninzi su strogo strukturirani i pomno osmišljeni kako bi plesače osposobili za izvođenje predstava. Izvode se u posebnim dvoranama za koje je karakteristično da uz zid imaju pričvršćenu drvenu šipku, a na suprotnoj strani ogledalo. Prvi dio sata se sastoji od vježbi koje se izvode uz štap, pritom se plesači ogledavaju u ogledalu kako bi mogli ispraviti vidljive greške. Zatim se te iste vježbe ponavljaju na sredini dvorane bez podrške koju im

štap omogućuje. Cijeli sat je popraćen korepetitorom¹na klaviru ili snimljenom glazbom. Svaka vježba ima svoja pravila, svrhu i zahtjeva određeni napor. Za balet su karakteristične pozicije tijela i ruku otvoreni „na van“. Okreću se kukovi, bedra i noge prema van za 90 stupnjeva. Stopala trebaju biti u razini s torzom tj. ramenima. Time se postiže elegancija i izduženost figure. Ono što posebno vizualno ističe baletnu tehniku je uporaba baletnih papučica-„špica“ koje u sebi imaju tvrdi vrh. Na taj način omogućuju plesačima stajanje i ples na vrhovima prstiju [5].

Cilj ove klasične i profinjene vrste plesa je kontroliranje tijela i postizanje vizualne lakoće pokreta.

Slika 1. Primjeri baletnih kostima

¹ Ko+lat. repeterere:ponavljati- u glazbi, pomoćni dirigent opere ili baletnog ansambla koji sa solistima i sa zborom uz glasovir uvježbava njihove dionice, odnosno uloge.

3.2 Valcer

Valcer je ples koji pripada kategoriji društvenih plesova. Zasiurno je jedan od najčešćih i najpoznatijih plesova diljem svijeta. Pleše se u tročetvrtinskoj glazbenoj mjeri. Povijest valcera potiče iz seljačkih plesova 16. i 17. stoljeća. Za njega je karakteristično zatvoreno držanje (close hold) koje je prvi put zabilježeno u elizabetinsko doba u Engleskoj u plesu zvanom volta [9]. Svoj međunarodni uspjeh postigao je na Bečkom kongresu 1815. godine [10]. Od samih početaka valcer je bio revolucionaran. Kada je prvi put predstavljen otmjeno društvo bilo je šokirano intimnošću prikazanom kroz ovakvu vrstu plesa. Glavni razlog tome je poza zatvorenog držanja koja se najčešće izvodi u paru- muškarac i žena su okrenuti jedan prema drugome dok su njihove ruke spojene u odgovarajućoj poziciji. Iz tog je razloga dovodio u pitanje „status quo“² i na neki način je nailazio na strah i otpor [11]. Johan Von Munster je 1592 godine napisao sljedeće:

„ U ovom plesu plesač uz poskok odvodi mladu damu koja mu također prilazi uz visoki poskok na ritam glazbe. Zatim ju zahvaća na neprikladnom mjestu... Sa užasom sam često viđao ovaj ples na dvoru kralja Henrika III 1582 godine. Prisutno društvo poštenih ljudi se također često čudilo kako je moguće da je tako razvratni i nečasni ples službeno dopušten i javno prakticiran [11].“

Razvitkom društva kroz vrijeme i ples se razvijao te promatrao na drugačiji način. Zbog toga se danas ovaj ples smatra elegantnim, suzdržanim i smirenim. Valcer je kao glazbena forma postao inspiracija mnogim anonimnim i poznatim skladateljima kao na primjer članovima obitelji Strauss, L. van Beethovenu, F. Schubertu i mnogim drugima. Postao je i dio raznih opera, baleta i drugih umjetničko-izražajnih oblika [10].

Postoji nekoliko verzija valcera od kojih su najpoznatiji bečki i engleski. Bečki valcer se pleše na brzu glazbu. Kada bismo ga usporedili s engleskim njegova struktura je jednostavnija, ali kada se izvodi zahtjeva više fizičkog napora. Početkom dvadesetog stoljeća plesao se boston-američka verzija valcera u kojem su plesač i plesačica licem okrenuti u suprotnim smjerovima dok su spojeni bokom. S vremenom su pravila tempa³ varirala na način da su se neki plesovi prije plesali sporije zatim se ubrzavali i obratno. Jedna od verzija bostona je engleski valcer

² Status quo (lat. trenutačno stanje) označava postojeće (trenutno) stanje, zapravo stanje u državi.

³Tal.: vrijeme- je brzina izvođenja glazbenog djela. Tempo je važan element svake skladbe, jer bitno utječe na težinu izvođenja i karakter djela, ali i na doživljaj slušatelja.

koji se može zvati i dijagonalnim. Ovaj ples se često može vidjeti na svjetskim prvenstvima u kategoriji standardnih plesova koji se vode kao športski plesovi⁴ [9].

Valcer se danas smatra jednim od najromantičnijih plesova u dvoje. Često je prisutan na društvenim događajima kao što su svadbe, maturalne zabave i još mnoge druge svečanosti.

Slika 2. Primjeri kostima za valcer

3.3 Salsa

Riječ „salsa“ dolazi od španjolske riječi što znači „umak“. Sam naziv sugerira na spoj različitih utjecaja koji su formirali salsu. Kada se spominje salsa najprije se misli na popularnu glazbu koja se pojavila u New Yorku 1960tih. To je kombinacija kubanske glazbe kao što je *son*, *guarancho*, i *guajira* te portorikanska *La plena*, *musica jibara* s elementima latino jazza. Izdavačka kuća Fania Records pobrinula se za popularizaciju salse i sve umjetnike koji su stvarali takvu vrstu glazbe privukla je da budu dio njihovog sastava Fania

⁴Športski ples sadrži određena pravila u pogledu plesova, kostima, sudaca i ostalog. Za njega nije dopuštena prevelika improvizacija. Kada govorimo o športskom plesu mislimo na natjecateljski dvoranski ples. Na popisu je športova Svjetskih igara i samim time je pod okriljem Međunarodne udruge Svjetskih igara koju podržava Međunarodni olimpijski odbor.

All Stars. [12] Jedan od najpoznatijih bendova je „Machito Y sus Afro Cubans „, a njegov osnivač je Mario Bauza koji je iz Kube došao u New York 1930tih. Svake nedjelje bend je svirao u najstarijoj koncertno-plesnoj dvorani Palladium. Organiziranim plesnim večerima privlačio je široku publiku latino američke populacije [13]. Uz njega su još mnogi muzičari sa Kube odlazili u SAD i svirali u velikim jazz sastavima. Stoga se može reći da je salsa najpopularniji latino američki ples utemeljen na kubanskoj tradiciji. Kao što se i glazba razvijala, tako se i ples nastavio razvijati i širiti u New Yorku kao i u ostalim gradovima diljem svijeta [2]. Nakon nekog vremena plesači su se dijelili na društvene plesače, ulične plesače i one kojima je bio cilj nastupati i natjecati se. Ulični plesači se ne moraju nužno povezati sa zajednicama plesača na globalnoj razini dok su profesionalni plesači uz sudjelovanje na natjecanjima često u doticaju sa drugim različitim plesačima. Na taj način se može primijetiti kako se način plesa uvelike razlikuje iako natjecatelji moraju slijediti određena pravila vezana za ples o kojemu je riječ [12].

Za salsu je karakteristična pozicija otvorenog držanja. Ono što je glavna stavka ove vrste plesa su fluidni pokreti bokova te prebacivanje težine tijela s jedne noge na drugu [9]. Kao i kod svakog plesa postoje njegovi osnovni koraci na koje se nadograđuju nešto kompliciranije figure i pokreti.

Salsa može biti kultura, životni stil, glazba i ples [2]. Ona konstantno mijenja svoje forme iako zadržava svoj početnički duh. Danas u 21. stoljeću većina plesača povezana je zahvaljujući društvenim mrežama. Na taj način mogu lakše izmjenjivati ideje, učiti od drugih plesača te pratiti plesne događaje u cijelom svijetu.

Slika 3. Primjeri kostima za salsu

3.4 Hip- hop

Hip-hop je plesni stil koji se uvrštava pod kategoriju uličnih plesova. Sastoji se od kombinacije plesnih pokreta koji sadržavaju poseban stav za koji je je karakterističan način plesa improvizacije „ freestyle“. Rođenje hip hop plesa proizlazi iz hip hop kulture koja uključuje glazbu, ples, odijevanje i govor. Začetak bilježi u četvrtima južnog Bronxa poznatim i kao „ Boogie Down“, proizašao je iz ugleda Bronxa kao izvora glazbenog miksa i inovacije. Ples se veže uz mladež koja se nalazila na ulicama i kroz eksperimente pokreta inspirirane funkom i discom formirala različite plesne stilove. Hip hop je uključivao afroameričku i portorikansku mladež kao i druge latinoameričke i afričko-karipske imigrante. [14] Kao i hip hop glazba ovaj ples se može podijeliti na staru i novu školu. Breakdance kao i ostali sub žanrovi formirali su izvorni oblik ovog uličnog plesa. Starom školom (old school) smatraju se stilovi koji su se formirali 70tih i 80tih godina prošlog stoljeća. Oni su se plesali uz funk i hip hop glazbu. Mnogi funk stilovi su se razvijali odvojeno od hip hop plesa kao što su popping i locking. Oni se zajedno s breakdance-om spajaju tvoreći još jedan osebujan način plesnog izraza. Tijekom 90-tih godina ples postaje složeniji i ekspresivniji. Ovaj način plesa oslobodio je nove plesne stilove [2].

U 70-tim godinama prošlog stoljeća masovna kultura⁵ doživjela je ekspanziju uličnog plesa. Posebnu pozornost je privukla poznata grupa Jackson 5⁶ sa svojim plesnim performansom Robot koju je koreografirao postmoderni umjetnik Michael Jackson. Ovaj događaj je posebno utjecao na revoluciju ulične kulture. Značajni su i B-boying u New Yorku, Locking u Los Angelesu, Popping u Fresnu, Boogaloo u Qaklandu i još mnoge druge varijante uličnog izraza. Svaki od njih ima svoje temelje, povijest, praksu i pokretače. Clive Cambell (Kool DJ Herc⁷), često nazivan ocem hip hopa došao je u New York iz Jamajke 1967 godine. On je proširio glazbeni žanr Raggae iz svoje domovine. Smatra se prvim DJ-om koji je upotrijebio dva gramofona i kopije jednakih ploča za stvaranje svoje glazbene mješavine. Na taj način je

⁵ Popularna kultura, kultura koja je široko rasprostranjena i lako dostupna. To je medijska kultura koja je prisutna u suvremenom društvu. Označava zajednički skup praksa i uvjerenja koje su globalno priznate i obilježava ih medijska razglašenost u obliku komercijalnog proizvoda.

⁶Američki pop sastav sastavljen od članova obitelji Jackson. Osnovana je 1965 godine u Indiani, a njezini članovi su: Joe Jackson, braća Jackie, Tito, Jermaine i mlađa braća Marlon i Michael.

⁷Njegovo umjetničko ime.

produžavao pauze na određenim mjestima, neke dijelove je posebno naglašavao i davao im potpuno novi ritam koji je na poseban način pokretao plesače uličnog plesa [15].

Hip hop je prisutan i popularan u današnjim suvremenim medijima. Provlači se kroz mnoge suvremene filmove kao i glazbu i kulturne tradicije. Ključni elementi svakako su originalnost individualca, način samoizražavanja, stjecanje poštovanja i pozornosti publike.

Slika 4. Primjeri kostima za ulični ples

3.5 Suvremeni ples

Suvremeni ples je široka i raznolika umjetnička forma pokreta. Ova vrsta plesnog izražaja nadovezala se na moderni ples. Pojavio se u dvadesetom stoljeću u različitim dijelovima svijeta. Nastao je na način da su plesači, određeni pojedinci tražili nove oblike plesa na način oslobađanja strukture i estetike baleta [16]. Postoji nekoliko teorija o podrijetlu suvremenog plesa. Nije sa sigurnošću jasno tko je prvi i kada počeo razmišljati o plesu na suvremeniji, apstraktniji način, ali su nam poznati mnogi plesači koji su napravili korak u plesnoj revoluciji. Postoji mišljenje da suvremeni ples potječe iz istočnjačkih praksi kao što su joga i neke borilačke vještine. To objašnjava posebna tehnika disanja, stabilan položaj, ravnoteža tijela te gladak prijelaz iz jednog pokreta u drugi. Ipak, neki povjesničari smatraju da se suvremeni ples veže uz Srednju Ameriku ili europske zemlje. Unatoč tome, svi se mogu

složiti da je ovakav način plesa rezultat poricanja klasičnog baleta i njegovih definiranih normi. Također je suprotnost svemu strogo klasičnom zbog svog slobodnog, izražajnog i prirodnog karaktera [17].

Majkom suvremenog plesa smatra se, već spomenuta u prvom poglavlju, plesačica i pedagoginja Isadora Duncan(1877-1927) iako je suvremeni ples svoju popularnost stekao 30 godina nakon njezine smrti. Ona se počela koristiti drugačijim koreografskim pokretima. Standardizirala je poze u korist slobodnog, prirodnog plesa koji izražava iskrene emocije i osjećaje [17]. Također je, oslobodivši pokrete krute forme baleta, izbjegavala plesanje u baletnim špicama kao i preglomaznim kostimima koji su otežavali slobodniji pokret. Tako je ona, za razliku od prijašnjih balerina, plesala bosa noseći tuniku. Snežana V. Bijelić u svojoj knjizi Plesovi vrlo slikovito opisuje:

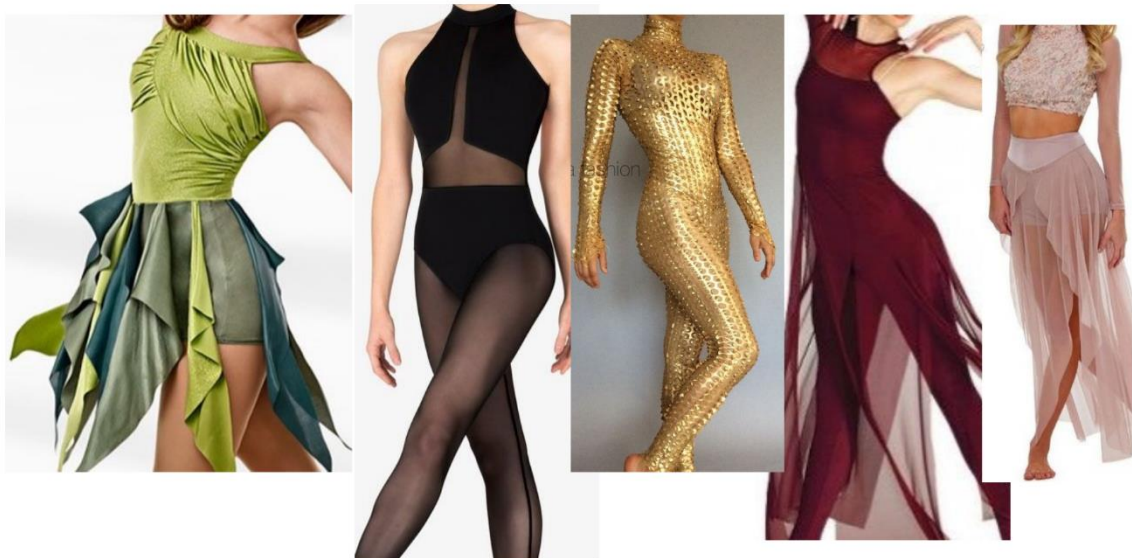
„Ona je uvela zakon slobodne plastičnosti u pokretu i pantomimske elemente uvrstila u igru. Vratila je ples životu, njegovom prvobitnom načinu izražavanja i inspiraciji plesača.“ (str:142)

Njezin stil umjetničkog izražavanja može se opisati kao slobodan, a novi način pogleda na svijet lagan i radostan. Upravo takav opisani duh prenosila je svojim plesom i nastupima te svoje spoznaje dijelila novim naraštajima kao plesna pedagoginja. Glavne karakteristike su također isticanje autentičnosti i individualnosti. Umjetni osmijeh balerine zamijenile su iskrene emocije i osjećaji [17].

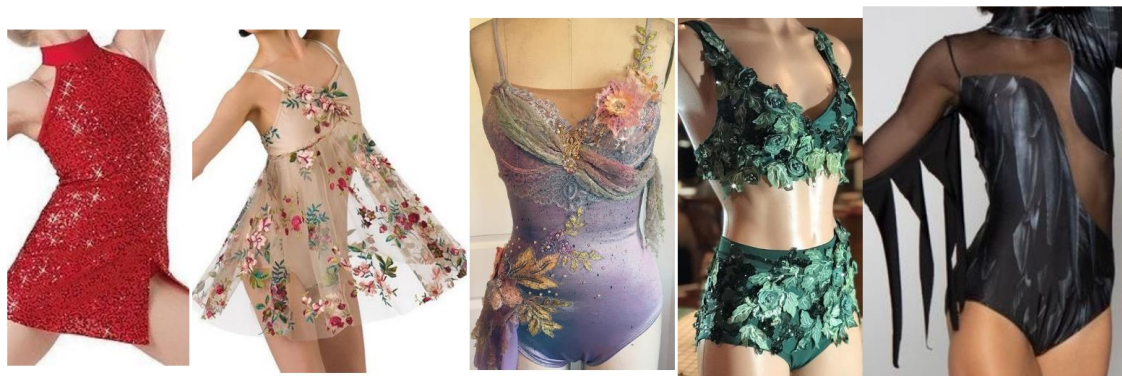
Kroz dvadeseto stoljeće, suvremeni ples je stekao veću popularnost uz plesačicu Marthu Graham. Ova plesačica je upotrijebila tehniku kontrakcije i otpuštanja prema kojoj kretanje potječe iz središta tijela pomoću koncentriranog disanja s dijafragmom. Isticala je važnost pokreta svakog dijela tijela kroz određeni prostor. Nadalje, plesač Merce Cunningham je smatrao da emocionalni dio koreografije treba unijeti gledatelj, a ne koreograf i plesač. Njegova estetika bila je bliska kazalištu apsurd⁸. Nakon njega, plesna koreografkinja Pina Bausch 60-tih godina prošlog stoljeća osniva kazalište Wuppertal u Njemačkoj. Transformirala je moderni ples i stvorila novi žanr plesnog kazališta u kojemu glazba i pokret postoje pod jednakim uvjetima [17].

Danas je suvremeni ples popularan u cijelome svijetu. Uz spomenute revolucionarne plesače i koreografe istaknuli su se i mnogi drugi umjetnici koji su pridonijeli značajnom razvoju i rasprostranjenosti ove vrste plesa od dvadesetog stoljeća do danas.

⁸Naziv za pokret unutar kazališta i književnosti. Prisutan je nakon drugog svjetskog rata. Korišten je stilski izražaj šoka u kazalištu apsurd kako bi se naglasio apsurd življenja što se često svodilo na izjednačavanje s besmisлом.

Slika 5. Primjeri kostima za suvremeni ples

Slika 6. Primjeri kostima za suvremeni ples

4. FUNKCIJE PLESNIH KOSTIMA

Plesni kostimi razlikuju se od kostima namijenjenih za kazalište ili film. Osim što upotpunjuju vizije koreografa, kostimografi plesnih kostima posebnu pažnju trebaju posvetiti na ponašanje kostima pri pokretu. Kostimi ne smiju ni na jedan način sputavati plesače pri izvedbi.

Počevši od *balleta de cour* izvođenog na dvorovima u 16. i 17. stoljeću saznajemo da su plesači karakterizirani uz pomoć kostima koji su pratili tadašnju modu. Također je poznato da su u to vrijeme razdvajali spolove na način da su dame mogle plesati samo u blizini kraljice dok su samo muškarci plesali pred kraljem. Iz tog razloga su se muškarci često kostimirali u ženske uloge. To su izvodili vjerodostojno zbog mode baroknog razdoblja koja je bila poprilično slojevita uz popraćenu snažnu šminku. Često su se plesači poistovjećivali sa svojim karakterima kada bi ih češće izvodili. Francuski kralj Luj XIV se poistovjetio s karakterom grčkog Boga sunca te na taj način dobio i svoj nadimak „Le Roi Soleil“. Njegov kostim je dizajnirao francuski umjetnik Henri de Gissey.

Slika 7. Ilustracija Gisseya za Luja XIV.

Korišteni kostimi nisu olakšavali izvođenje koraka već su na neki način sputavali i ograničavali njihove pokrete. To je rezultat vrlo male razlike između scenske i građanske

odjeće u formi. Smisao za vizualan scenski jezik, kakvog poznajemo danas, bio je još nerazvijen. Zanimljivo se razdoblje kao i estetika likova koji su se prikazivali. Za kostime su koristili brokate, drago kamenje i druge luksuzne dodatke. [18]

Na ilustracijama iz 17. stoljeća možemo vidjeti plesače koji uvježbavaju baletne korake u kostimima koji se ni na jedan način ne razlikuju od svakidašnjih odjevnih predmeta. Iako je struk bio zategnut, prsa su se prekrivala teškim materijalima koji su povećavali volumen i otežavali kretanje. U najranijim baletima 17. stoljeća plesači su tradicionalno nosili cipele na petu. Muškarci su nosili čvrstu, žičanu suknju od brokata ili sličnog materijala koja svojim oblikom nalikuje na današnju pačku. Haljine plesačica su bile poprilično duge i slojevite. Perike i dragulji bili su neizostavni. Također su nosili kožne maske bilo komičnog ili tragičnog karaktera koje su predstavljale prikazani lik i skrivale izraz lica. Početkom 18. stoljeća plesačica Marie Camargo skratila je suknju do sredine listova. Prva je nosila cipelice koje nisu imale petu te samim time omogućila lakše izvođenje plesnih elemenata. Izgled plesne haljine možemo vidjeti na djelu francuskog slikara Nicolasa Lancreta iz 18. stoljeća.

Slika 8. Nicolas Lancret- „ La Camargo dancing“

Značajna plesačica Marie Salle plesala je u jednostavnom ogrtaču od muslina, raspuštene kose i bez maske. Koreograf Jean Georges Noverrea je nakon Marie uspio ukloniti masku kao obavezan dio kostima te kostime uskladiti s produkcijom. Do kraja 18. stoljeća plesni kostim je doživio velike promjene. Teške suknje, suknje s obručen odbačene su. 1790 godine izumile su se tajice koje omogućavaju lako izvođenje elemenata [19].

U 19. stoljeću izumljene su špice koje su omogućavale baletnim plesačima plesanje na vrhovima prstiju. Balerina Marie Taglioni je 1832. godine predstavila višeslojnu haljinu koja je bila malo dulja od duljine koljena. Do 1880 tih haljina se skratila na način da potpuno otkriva noge. Takozvana „pačka“ postala je standardni baletni kostim [19].

Slika 9. Marie Taglioni

5. Razgovor s kostimografkinjom

5.1 Renata Sekulović

Renata Sekulović rođena je u Dubrovniku 1951. godine. Nakon srednje škole gimnazije završila je Višu turističku školu. Pogađala je baletnu školu Olge Solovjevne te dubrovački folklorni ansambl Lindo. Već 30 godina djeluje kao jedina kostimografkinja u baletnoj školi Luke Sorkočević. Meni, kao i svim balerinama koje su bile polaznice te one koje još uvijek pohađaju baletnu školu, na poseban način prenosi važnost koju plesni kostim posjeduje. Od ranog djetinjstva pokazivala je poseban interes za glazbu i ples kao i vizualan izgled plesača ne samo na sceni već i u plesnim dvoranama.

Slika 10. Renata u izvedbi baleta „Copellia“ 1957. godine- kazalište Marina Držića

Renata Sekulović svima poznata kao „teta Čići“ skromna je, ali vrlo talentirana kostimografkinja. Ističe kako je svoje kvalitetno znanje o krojevima i konstrukciji razvijala uz svoju baku još u osnovnoj školi. Njezin talent su prepoznali kada je za svoju kćer plesačicu dizajnirala kostime. U svoje slobodno vrijeme izrađuje i kostime za maškare. Svoju prvu ozbiljnu kostimografiju ostvarila je 1993. godine na završnoj baletnoj večeri. Na samim počecima, zbog nedostatka materijala, koristila se zavjesama i plahtama te ih na vrlo

kreativan način preoblikovala u plesne kostime. Na pitanje: „Kojim materijalima se danas koristite?“ odgovorila je : „ Najčešće su to markizet, saten, organdin, likra, til te svi kućanski tekstilni materijali koji mogu pridonijeti kostimima“. .Razmišljajući održivo i svjesno naglašava kako najprije treba proučiti građu tijela plesača kako bi se mogao iskonstruirati kostim prilagođen svakome individualno. Također smatra da posebnu pažnju treba posvetiti kvalitetnoj izradi kostima s obzirom da se u njima izvode energični pokreti tijela te zbog toga što se koriste za više izvedbi. Navodi kako je važno promisliti na izgled svakog detalja od oglavlja do najlonki kako bi na što kvalitetniji način „oživila“ lika prema potrebama i zahtjevima koreografa. Najdraža joj je izrada pački iako je za njih potrebno najviše vremena. Za svaku pačku potrebno je šest slojeva koji su složeni od više metara tila. Razmak svakog sloja treba biti 5 cm.

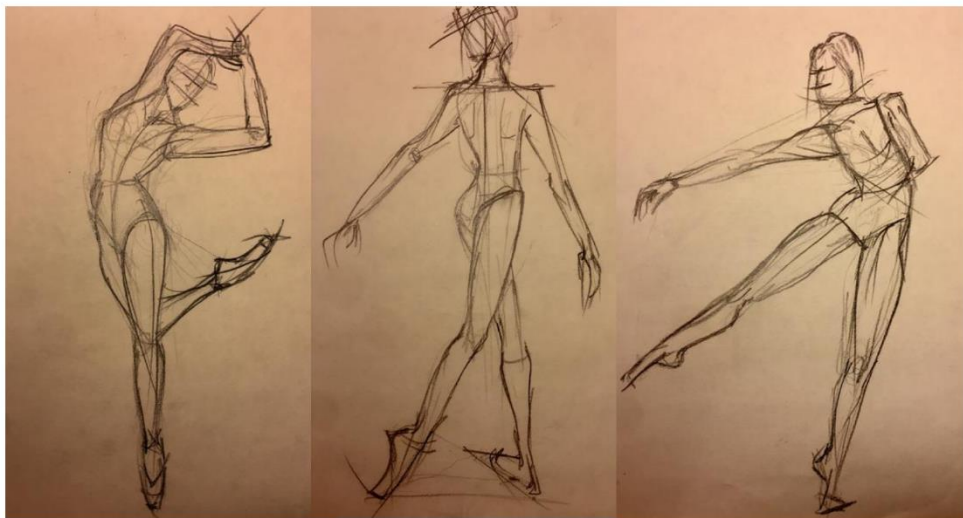
Slika 11. Renata i balerine za koje je osmislila kostime

6. EKSPERIMENTALNI DIO

6.1. Kroki i Skice

Kroki (francuski *croquis*; skica) označava crtež osobe, predmeta ili krajolika. Obično je slikarova bilješka, skica izravnog doživljaja ili priprema za rad s uljanim bojama, temperama ili nekom drugom tehnikom. Može se izvoditi olovkom, perom ili kistom [20]. Također je brz i nedovršen crtež koji se izvodi u trajanju od nekoliko minuta nakon čega model promijeni pozu da bi se mogao nacrtati novi kroki. Uz ovu vrstu crtanja i poziranja umjetnik nema vremena nacrtati sve detalje figure pa se fokusira na važne elemente.

Objašnjena tehnika brzih crteža omogućila mi je proučavanje figure plesača u pokretu. Na taj način se mogu osvijestiti pokreti ljudskog tijela u plesnoj izvedbi te vizualizirati ponašanje kostima pri izvođenju plesnih figura.

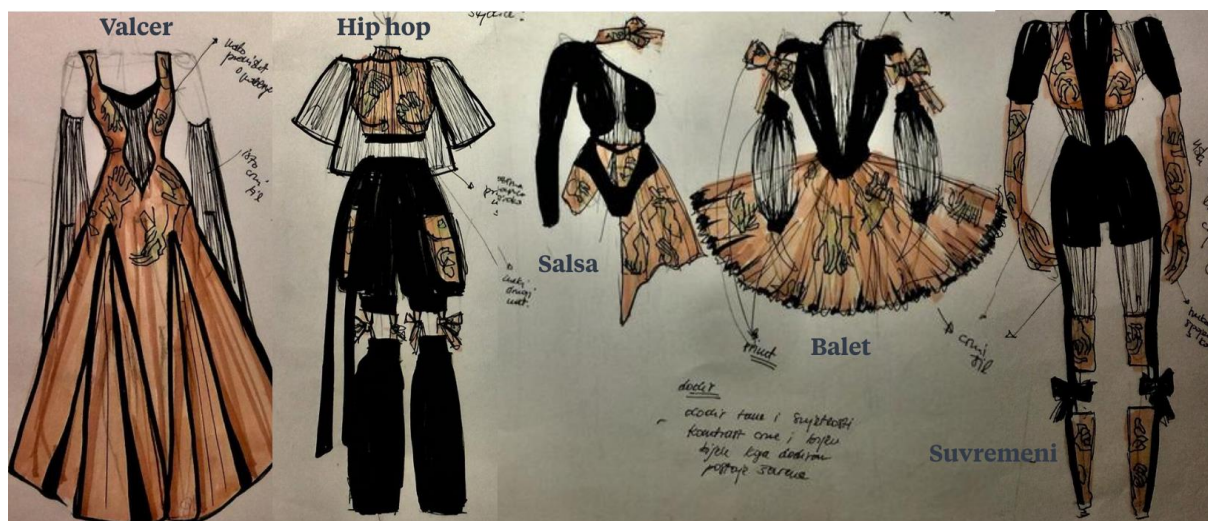
Slika 12. Proučavanje plesne figure kroz kroki

Slika 13. Proučavanje plesne figure kroz kroki 2

Slika 14. Proučavanje plesne figure kroz kroki 3

Slika 15. Skice u razvoju kolekcije

6.2. Naziv kolekcije: „Express the touch“ – „Izrazi dodir“

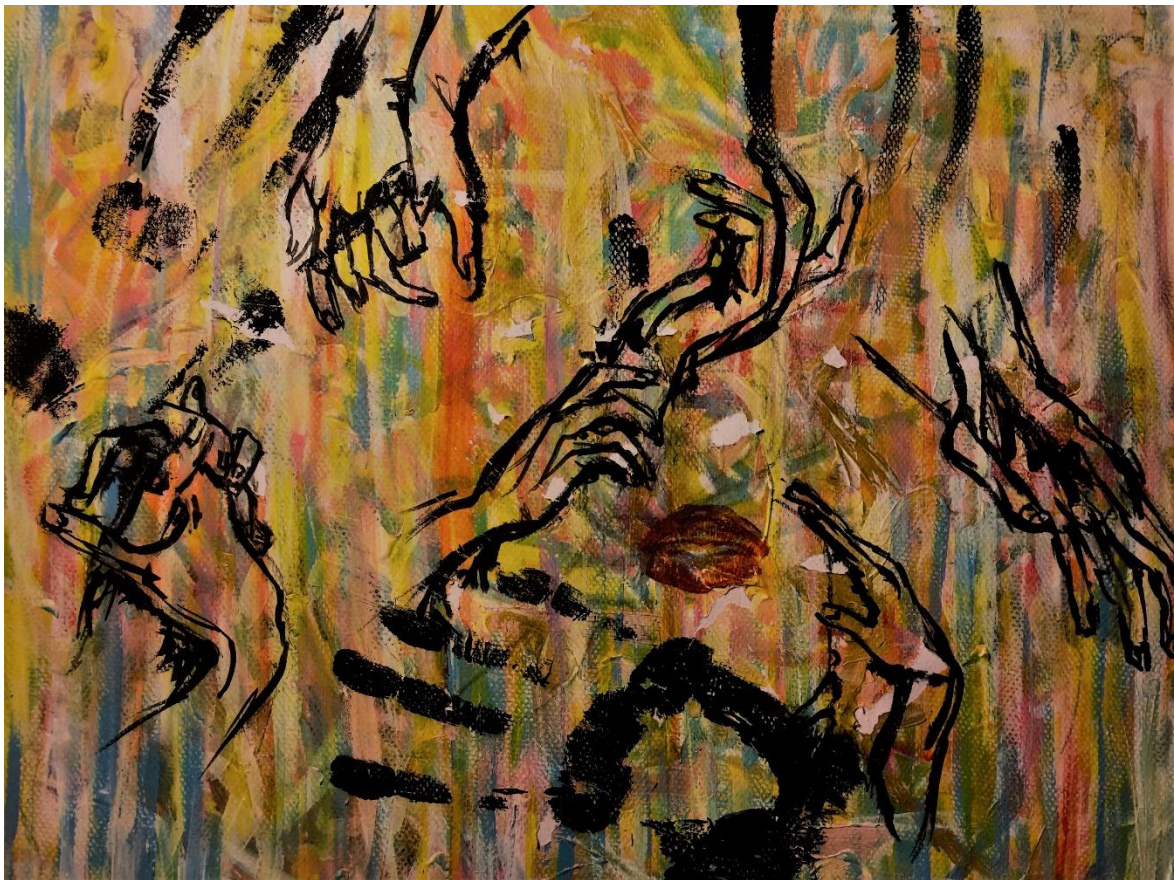
Novonastala situacija korona virusa s kojom se svijet suočava navodi nas na češće razmišljanje o ljudskim odnosima i socijalnim vrijednostima. Naime, bili smo primorani distancirati se od ljudi na svaki mogući način. Smatram da je pozitivno što sada više obraćamo pažnju na snagu rukovanja, zagrljaja te samog ljudskog dodira koji prati čovjeka od njegovog rođenja kroz cijeli život. Kroz skice i promišljanja došla sam do rješenja glavnog motiva kolekcije koji bi bio- ruke. Ideja je moć dodira prikazanog kroz njegov simbol ruku koje također predstavljaju dio tijela s kojim se kroz ples izražava. Sam dodir služi kao inspiracija mnogim umjetnicima te može imati jako puno značenja u svom doslovnom i metaforičkom smislu.

Pet odabranih plesnih stilova pobliže proučenih u ovom radu poslužio mi je kao sastav kolekcije. Ona se sastoji od pet kostima različitih plesnih stilova. Pri osmišljavanju plesne kolekcije posebnu pažnju sam posvetila funkciji kostima. Kolekcija također prati pravila generalnog izgleda svakog kostima na način da svojim vizualnim izgledom poručuje o kojem je plesnom stilu riječ.

Prvi kostim koji predstavlja valcer podsjeća na večernju haljinu zbog svoje duljine te voluminoznosti donjeg dijela. Znamo da je u pitanju valcer zbog detalja kao što su način konstrukcije haljine koja se iz nekoliko točaka širi kako bi njezin materijal pratio graciozne

pokrete te odvajajući rukavi koji su česta pojava kada je u pitanju valcer. Sljedeći kostim za Hip hop najbliži je svakodnevnim odjevnim predmetima s obzirom da je riječ o plesu koji se razvio na samim ulicama. Njegov kostim karakterizira široka i udobna odjeća koja po svojim elementima može odasati trenutnim modnim trendom. Nadalje, model kostima za salsu je asimetričan te se sastoji od uskog bodija i kratke suknje s otvorom na prednjem dijelu. Kostim za salsu se općenito može opisati kao senzualan. Rješenje baletnog kostima iz kolekcije sadrži nešto opušteniju verziju pačke spojene za bodi te odvajajuće rukave koji se spajaju s mašnom. Posljednji kostim u stilu suvremenog plesa uski je kombinezon koji potpuno prati oblik figure plesača. Svi modeli su povezani u jednu cjelinu idejom, motivima, bojama i materijalima.

Ideja je napraviti crtež koji bi bio na granici apstraktnog i realističnog baš kao što se može reći za pojam dodira. Iscrtani obrisi ruku crne boje tehnikom krokija isticali bi se na šarenoj pozadini. Dodir (ruke) se bude osjećaji (šareni i raznoliki). Opisani crtež služio bi kao prijedlog za dizajn tekstila od kojeg bi se izrađivala kolekcija.

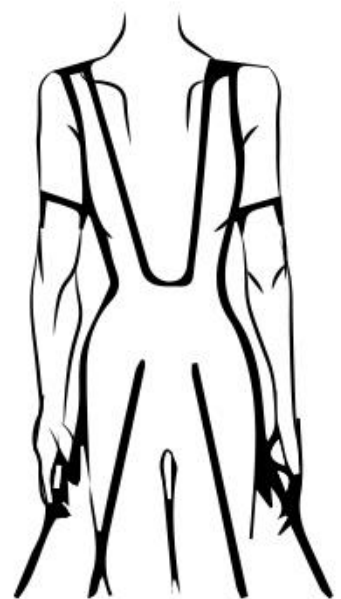

Slika 16. „Dodir“ - Prijedlog za dizajn tekstila

6.3. Odabrani modeli

Slika 17. Model baletnog kostima

Slika 18. Model kostima za valcer

Slika 19. Model kostima za salsu

Slika 20. Model kostima za hip-hop

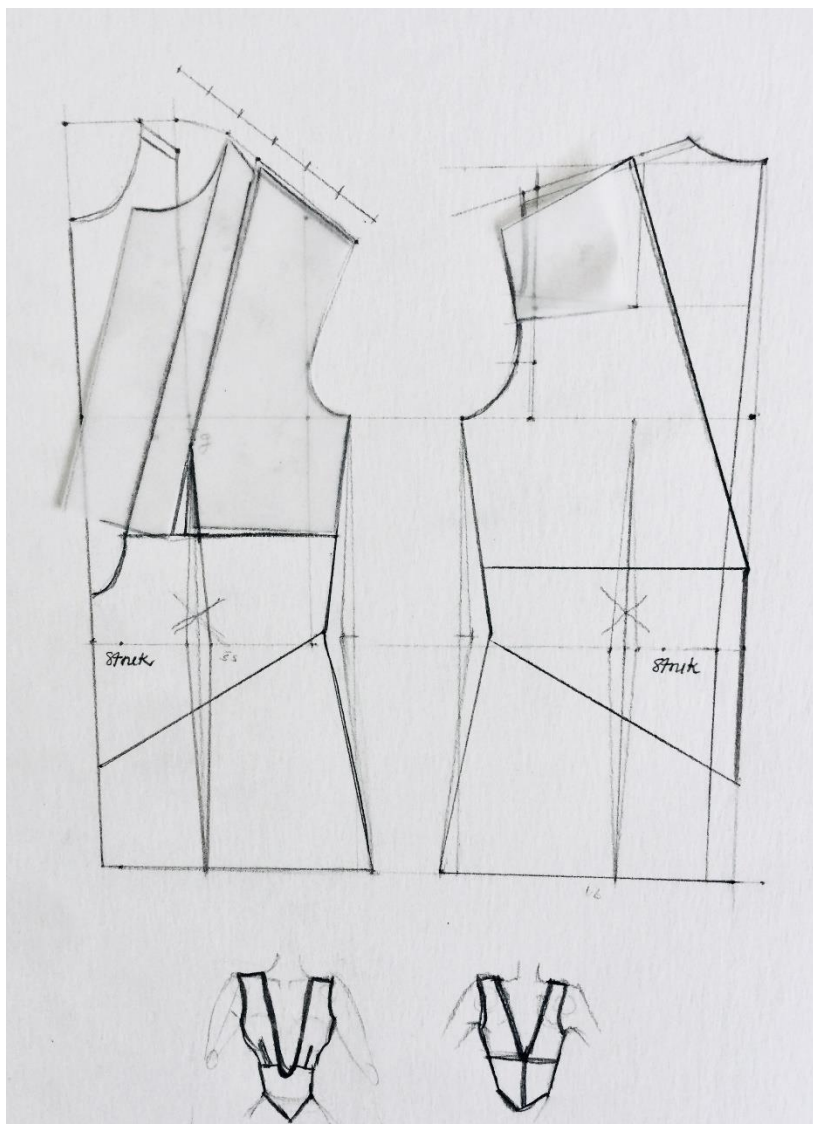

Slika 21. Model kostima za suvremeni ples

6.4. Realizacija baletnog kostima

S obzirom da o baletu kao i baletnim kostimima ima najviše literature odlučila sam realizirati baletni kostim iz razvijene kolekcije plesnih kostima „Izrazi dodir“.

Za kroj gornjeg dijela poslužio mi je temeljni kroj haljine iz knjige „Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće“ autora Ujević D. i Rogale D. Osnovni kroj sam potom modelirala prema crtežu modela. Kroj je izrađen u odjevnoj veličini 34. Donji dio pačke složen je od 7 metara materijala na koji sam nadodala suknju krojenu na način „punog kruga“.

Slika 22. Skica modeliranog kroja

Za izradu sam koristila dvije vrste tila: čvršći crni za donji dio pačke i tanji, rastezljivi, bijeli za rukave i prozirni dio između grudi. Gornji dio je iskonstruiran od tankog, crnog satena, a gornji dio suknje i mašne od zelenog markizeta. Također sam koristila crnu, deblju elastičnu traku za ovratnik i dijelove pomičnog rukava. Rukav se spaja s gornjim dijelom uz pomoć mašne. Kao alternativu tiskanog materijala koristila sam crnu boju za tkaninu te metodom krokija iscrtavala motive ruku.

Slika 23. Proces izrade kostima

Slika 24. Realizirani model baletnog kostima

Slika 25. Baletni kostim

Slika 26. Baletni kostim

Slika 27. Realizirani model baletnog kostima

7. ZAKLJUČAK

Ples kao oblik neverbalnog izražavanja i komunikacije ima svoja različita simbolička značenja. Smatra se temeljenim na estetskom doživljaju i životnom iskustvu svakog individualnog stvaraoca. Kao što se može zaključiti kroz proučavanje povijesti, svi događaji i iskustva u čovjekovom životu definiraju rezultate umjetničkih realizacija. Stoga se može reći da su oblici plesa, kao i njegovog neizostavnog kostima koji se često naziva „drugom plesačevom kožom“, odražavali društveno stanje u širim i manjim sredinama. Ples koji se počeo smatrati umjetnošću tek u razdoblju renesanse, kada se priznao kao disciplina koja postaje priznatim dijelom obrazovanja, formirao je mnoge oblike posebno kroz dvadeseto stoljeće. Zahvaljujući ilustracijama iz prošlosti saznajemo kako su plesni kostimi izgledali. Naime, njihovoj funkciji, koja je danas primarna, nije se posvećivala dovoljna pažnja. Ovaj rad, načinom povezivanja raznih plesnih stilova u zaokruženu cjelinu, na još jedan način dokazuje kako se mnoge vrste umjetnosti isprepliću i međusobno upotpunjuju.

8. LITERATURA

[1] https://www.goodreads.com/author/quotes/160918.Isadora_Duncan (pristupljeno 20.7.2021.)

[2] V. Bijelić, S. Plesovi ,Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Banja Luka, 2006

[3] ples. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (pristupljeno 23.7.2021.)

[4] Kassing, G. History of Dance. An Interactive Arts Approach, Human KInetics, 2007

[5] Brkljačić, D. Baletna klasika, Nova iz nova Zagreb, 2013

[6] Magazinović, M., historija igre, 1951

[7] <https://plesnascena.hr/index.php?p=article&id=1976> (pristupljeno 1.8.2021.)

[8] http://michaelminn.net/andros/biographies/de_medici_catherine/index.html (pristupljeno 1.8.2021.)

[9] Wainwright, L. Zplešimo, Kigen d.o.o. Zagreb 2007

[10] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=63687> (pristupljeno 28.7.2021.)

[11] Knowles, M. The wicked waltz and other scandalous dances: Outrage at couple dancing in the 19th and early 20th centuries, Mc Farland & Company North Carolina, 2009

[12] Hutchinson Mengel S. Salsa World- A Global Dance in Local Contexts: temple university press, Philadelphia, 2014

[13] <http://www.promenada-klub.hr/sadrzaj.php?gs=71> (pristupljeno 5.8.2021.)

[14] Rajakumar, M. hip hop dance : the American dance floor greenwood, oxford, England 2012

[15] https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_dance (pristupljeno 6.8.2021.)

[16] Clarke, M. The essential guide to Contemporary Dance Techniques, The Crowood Press,2020

[17] <https://dancebibles.com/contemporary-dance-history/> (pristupljeno 10.8.2021.)

[18] Matamoros, E., Dance & Costumes, A history of dressing movement, Berlin,

[19] <https://www.britannica.com/art/ballet-costume> (pristupljeno 18.8.2021.)

[20] <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34145> (pristupljeno 20.8.2021.)

Slike :

Slika 1. <https://www.pinterest.com/pin/726205508669515485/>

Slika 2. <https://www.pinterest.com/pin/726205508663357828/>

Slika 3. <https://www.pinterest.com/pin/726205508669526850/>

Slika 4. <https://www.pinterest.com/pin/726205508669460435/>

Slika 5. <https://www.pinterest.com/pin/726205508669532486/>

Slika 6. <https://www.pinterest.com/pin/726205508669460984/>

Slika 7. <https://www.alamy.com/stock-photo-louis-xiv-king-of-france-in-theatre-costume-as-le-roi-soleil-the-sun-105291370.html>

Slika 8.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_Camargo_Dancing_by_Nicolas_Lancret,_c._1730,_oil_on_canvas,_view_2_-_National_Gallery_of_Art,_Washington_-_DSC09962.JPG

Slika 9. <https://www.pinterest.at/pin/31806741099241813/>

Slika 10, 11. Privatna fotografija Renate Sekulović

Slika 12,13 i 14. Proučavanje plesne figure kroz kroki

Slika 15. Skice u razvoju kolekcije

Slika 16. Dodir, akril na papiru

Slika 17. Model baletnog kostima

Slika 18. Model kostima za valcer

Slika 19. Model kostima za salsu

Slika 20. Model kostima za hip-hop

Slika 21. Model kostima za suvremeni ples

Slika 22. Modeliran osnovni kroj haljine do struka

Slika 23 Proces izrade kostima

Slike 24,25,26, 27 Realizirani model baletnog kostima

